

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компоненту

МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
В ГАЛУЗІ ЗНАНЬ

підготовки _____доктора філософії_____

спеціальності 103 Науки про Землю,
освітньо-професійної програми Науки про Землю

Силабус вибіркового освітнього компоненту «Методологія і організація наукових досліджень в галузі знань» підготовки доктора філософії, галузі 10 Природничі науки, спеціальності 103 Науки про Землю, за освітньо-професійною програмою *Науки про Землю*

Розробник: Фесюк В. О., завідувач кафедри фізичної географії, д.г. н., проф..

Погоджено

Гарант освітньо-наукової програми:

Фесюк В. О.

Силабус освітнього компоненту затверджений на засіданні кафедри фізичної географії

протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:

Фесюк В. О.

© Фесюк В. О., 2022

I. Опис освітнього компоненту

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компоненту
Денна форма навчання	Галузь знань 10 Природничі науки Спеціальність 103 Науки про Землю Освітня програма Науки про Землю Рівень вищої освіти: доктор філософії	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90 год./ 3 кредити		Рік навчання – 1
		Семестр – 1
		Лекції – 20 год.
ІНДЗ: є		Практичні (семінари) – 16 год.
	Лабораторні – 0 год.	
Мова навчання	Самостійна робота – 54 год.	
	Форма контролю: залік (1 семестр)	
	Українська	

II. Інформація про викладача

Викладач	Фесюк Василь Олександрович
Науковий ступінь	Доктор географічних наук
Вчене звання	Професор
Посада	Завідувач кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Фесюк_Василь_Олександрович
Телефон	+380996356494
e-mail	vasyl.fesyuk.@vnu.edu.ua
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожен вівторок 13.25-14.45, аудиторія С-609
Дистанційний курс на платформі Moodle	http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=804

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Методологія та організація наукових досліджень в галузі належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін. Ознайомлює здобувачів вищої освіти із методологічними засадами наукових досліджень, організації їх проведення та методології використання їх результатів. Формує розуміння суті наукового дослідження та його основних принципів, уміння формулювати мету, визначити завдання, об'єкт, предмет, підібрати адекватні та ефективні методи дослідження. В результаті вивчення даної дисципліни студенти набувають здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між розвитком об'єкту наукового дослідження та отриманими результатами наукових досліджень.

2. Пререквізити. Оскільки освітній компонент вивчається у першому семестрі, він спирається на знання, здобуті під час навчання у бакалавраті та магістратурі з наступних дисциплін:

- кількісні методи в географії (фахові компетентності: оволодіння принципами побудови моделей структури та динаміки геосистем, їх типами та класами, здатність до розробки конкретних модельних рішень, вироблення вміння застосовувати розроблені моделі для оцінки, аналізу та прогнозу сучасного екологічного стану);
- теорія і методологія географічної науки (здатність розуміти суть і використовувати зміст найважливіших теорій та концепцій географічної науки, здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем географії);
- методи прикладних досліджень (здатність застосовувати методи теоретичного й практичного рівня пізнання для формування власної цілісної світоглядної картини світу, систематизації й узагальнення знань про розвиток природничих ідей);
- інформаційні технології в галузі знань (здатність застосовувати розрахункові можливості сучасних персональних комп'ютерів та пакетів прикладних програм для проведення наукових досліджень з метою аналізу та оцінки залежностей між географічними явищами та процесами);
- філософія (здатність застосовувати знання про системний підхід, структуру та функції систем, особливості динаміки складних систем та їх формалізації, критерії, стани, відгуки систем, логічний та гносеологічний підходи у наукових дослідженнях);
- загальне землезнавство (здатність застосовувати знання процесів і явищ, що проходять у географічній оболонці, а також розуміння астрономічних умов розвитку географічної оболонки, розуміння рухів Землі у Всесвіті та їхній вплив на розвиток географічної оболонки);
- геологія (здатність застосовувати знання про літосферу, її склад, структуру, властивості, історію розвитку, геологічні процеси для розуміння суті геологічних процесів та їх наукового дослідження);
- гідрологія (здатність застосовувати знання про гідросферу, її склад, структуру, властивості, значення гідросфери для планети та життя для розуміння суті гідрологічних процесів та їх наукового дослідження);
- метеорологія (здатність застосовувати знання про атмосферу, її склад, структуру, властивості, значення атмосфери для планети та життя, клімат та його зміни для розуміння суті метеорологічних процесів та їх наукового дослідження);
- екологія (здатність застосовувати знання про середовище життя організмів, екологічні фактори, екологічні ніші, вплив господарської діяльності людини на стан навколишнього природного середовища для розуміння суті екологічних процесів та їх наукового дослідження; здатність встановлювати причинно-наслідкові та функціональні залежності між показниками, ситуаціями, результатами, які виникають у

природокористуванні).

Постреквізити: історія та методологія наук про Землю, прикладні дослідження в науках про Землю, раціональне використання природних ресурсів, сталий розвиток, просторовий аналіз та ГІС, моніторинг геосфер і дистанційне зондування Землі.

3. Мета вивчення освітнього компоненту – формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня сучасного наукового світогляду, вироблення навиків проведення науково-дослідницької роботи.

Основними завданнями є:

- оволодіння основними поняттями і категоріями методології наукового дослідження;
- оволодіння принципами та методами наукових досліджень в галузі знань;
- оволодіти вмінням визначати об’єкт, предмет, мету, завдання дослідження;
- оволодіння знаннями про етапи наукового дослідження;
- оволодіти вмінням формулювати і перевіряти наукові гіпотези;
- оволодіти вмінням формувати комплекс методик для дослідження обраного предмету;
- навчитись збирати емпіричні дані;
- оволодіти вмінням проводити обробку та інтерпретацію емпіричних даних;
- навчитись оформлювати наукові звіти;
- формування вміння представляти результат дослідження на наукових конференціях і семінарах

4. Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності:

Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати складні наукові задачі та практичні проблеми, включно з прийняттям рішень щодо відбору даних та вибору методів досліджень при вивченні геосфер (відповідно до спеціалізації) у різних просторово-часових масштабах із використанням комплексу міждисциплінарних даних, в умовах недостатності інформації та невизначеності умов і вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Креативність, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-1). 2. Здатність до критичного аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в міждисциплінарних областях (ЗК-2). 3. Здатність приймати обґрунтовані рішення, планувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в області історії і філософії науки (ЗК-3). 4. Здатність виявляти, отримувати і аналізувати інформацію з різних джерел, організувати та керувати інформацією (ЗК-4).

	<p>6. Здатність до участі у роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів з вирішення наукових і науково-освітніх завдань (ЗК-6).</p> <p>7. Спроможність ефективно працювати в команді, спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань (ЗК-8).</p> <p>8. Усвідомлення необхідності та дотримання норм наукової етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; сприйняття державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності (ЗК-9).</p>
<p>Фахові компетентності (ФК)</p>	<p>1. Здатність формулювати наукову проблему, розробляти робочі гіпотези, визначати актуальність, мету, завдання, які необхідно вирішити для досягнення мети, оцінювати необхідні ресурси та час для реалізації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики (ФК-1).</p> <p>2. Вміння формалізувати фахові прикладні задачі в галузі наук про Землю, алгоритмізувати їх (ФК-2).</p> <p>3. Здатність до встановлення природних передумов застосування конкретних модифікацій і методів досліджень природних оболонок Землі, вибору раціональної методики польових і лабораторних робіт та оцінки необхідної точності вимірювань і якості кінцевих побудов, що необхідно підтвердити на прикладі власного дослідження (ФК-3).</p> <p>4. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати проведених експериментів і досліджень; робити висновки на основі одержаних досліджень, застосовувати їх у науковій та практичній сфері, володіти методами і технологіями обробки просторової інформації, ГІС-технологіями картографування і моделювання, методами побудови комп'ютерних і електронних карт, створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси (ФК-5).</p> <p>5. Вміння розробляти систему експериментальних досліджень для практичного підтвердження теоретичних допущень та реалізувати її у вигляді технологічного процесу (ФК-9).</p> <p>6. Володіти навичками використання знань провідних вітчизняних та зарубіжних наукових шкіл, окремих вчених в галузі наук про Землю для трактування результатів власного наукового дослідження (ФК-10).</p> <p>7. Знання і дотримання норм наукової етики і академічної чесності (ФК-12).</p>

5. Структура освітнього компоненту

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Самостійна робота	Конс.	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль 1. Методологія в науковому дослідженні: загальні засади та принципи						
Тема 1. Вступ.	11	2		9		ДС, РЗ/2
Тема 2. Методологія і методи наукових досліджень	13	2	2	9		ДС, РЗ, ІНДЗ/2
Тема 3. Технологія наукового	17	4	4	9		ДС, РЗ,

дослідження						ІНДЗ/2
Тема 4. Дисертаційна робота як кваліфікаційне дослідження	17	4	4	9		ДС, РЗ 2
Тема 5. Оформлення і захист дисертаційної роботи	17	4	4	9		ДС, РЗ, ІНДЗ/2
Тема 6. Створення та управління проектами	15	4	2	9		ДС, РЗ, ІНДЗ/4
Модульна контрольна робота № 1						КР/30
Разом за змістовим модулем 1	90	20	16	54		50
Усього годин	90	20	16	54		100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система наукових знань 1. Зміст поняття 2. Структура системи наукових знань	3
2	Теорія, гіпотеза, поняття 1. Зміст понять 2. Відмінності між поняттями 3. Методи формулювання і перевірки гіпотез	3
3	Наукові методи 1. Зміст поняття 2. Класифікація наукових методів дослідження 3. Особливості застосування методів в фізичній та економічній географії	3
4	Наукова діяльність 1. Постановка (виникнення) проблеми 2. Побудова гіпотез і застосування їх 3. Створення та впровадження нових методів дослідження, які спрямовані на доведення гіпотез 4. Узагальнення результатів наукової діяльності.	3
5	Теоретичні та методологічні принципи науки 1. Поняття про гносеологію 2. Поняття про наукові категорії	3
6	3. Функції наукової теорії 4. Пояснювальна 5. Передбачувальна 6. Фактична 7. Систематична 8. Методологічна	3
7	Наукова ідея та її розвиток 1. Зміст поняття 2. Роль і значення наукових ідей у дослідженнях	3
8	Вид та ознаки наукового дослідження 1. Ознаки наукового дослідження 2. Фундаментальні наукові дослідження 3. Прикладні наукові дослідження	3

9	Місце методології у розвитку науки 1. Зміст поняття метод 2. Зміст поняття методологія 3. Зміст поняття методика	3
10	Класифікація методів наукового дослідження 1. Філософські методи 2. Загальнонаукові методи 3. Часткові методи наук	3
11	Філософські методи та її роль у науковому пізнанні 1. Зміст філософських методів 2. Роль філософських методів у науковому пізнанні	3
12	Методи емпіричного дослідження 1. Спостереження 2. Експеримент 3. Порівняння 4. Опис 5. Вимірювання	3
13	Методи теоретичного дослідження 1. Формалізація 2. Аксиоматичний метод 3. Гіпотетико-дедуктивний метод 4. Сходження від абстрактного до конкретного	3
14	Правове регулювання розвитку науки в Україні 1. Законодавчі акти 2. Нормативні акти	3
14	Пріоритетні напрямки прикладних наукових досліджень 1. Нетрадиційні джерела енергії; 2. Дослідження космічного простору, астрономія і астрофізика; 3. Медицина і медична техніка; 4. Дослідження в галузі аграрних технологій і сучасних біотехнологій; 5. Ресурсо- й енергозберігаючі та екологічно безпечні технології; 6. Нові матеріали та хімічні продукти; 7. Екологія та раціональне природокористування; 8. Нові інформаційні технології.	3
16	Структура державних наукових установ 1. Науково-дослідні та проектні установи й центри Академії наук України 2. Науково-виробничі, науково-дослідні, проектні установи, системи галузевих академії 3. Науково-дослідні, проектні установи і центри міністерств і відомств	3
17	Технологія наукового дослідження 1. Формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези 2. Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження 3. Виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень 4. Оформлення звіту про виконану науково-дослідну роботу	3
18	Етика наукового дослідження 1. Основні принципи та норми етики науки 2. Практичне використання етичних принципів у науковій діяльності студентів 3. Плагіат та засоби його пошуку	3
	Разом	54

Завдання самостійної роботи вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача ВО

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичних занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -25 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

V. Підсумковий контроль

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за дві модульні контрольні роботи, які проводяться у формі відкритих тестів (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді

контрольної роботи, завдання якої обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Контрольна робота складається з 6 питань: 4 – теоретичні, 2 – практичні (розрахункові). За кожну правильну відповідь студент отримує 5 балів (разом – 30).

Рейтинг з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання усіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 75 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Залікова оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання екзаменаційних завдань. В білеті 3 завдання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. 1 та 2 питання – теоретичні та складаються студентом усно. 3 завдання – виконується студентом на комп'ютері.

На залік виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До заліку не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Орієнтований перелік теоретичних питань до екзамену

1. Поняття про науку та її складові
2. Система наукових знань
3. Теоретичні принципи науки
4. Методологічні принципи науки
5. Види наукового дослідження
6. Ознаки наукового дослідження
7. Фундаментальні наукові дослідження
8. Прикладні наукові дослідження
9. Наукова діяльність
10. Місце методології у розвитку науки
11. Класифікація методів наукового дослідження
12. Філософські методи;
13. Загальнонаукові методи;
14. Часткові методи наук (внутрішньо- та міждисциплінарні).
15. Правове регулювання розвитку науки в Україні
16. Національна класифікація наук
17. Структура державних наукових установ України
18. Організація наукової діяльності за кордоном
19. Формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези
20. Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження
21. Виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень
22. Оформлення звіту про виконану науково-дослідну роботу
23. Що таке наукова проблема
24. Що таке наукова тема
25. Що таке наукове питання

26. Етапи вибору теми
27. Вимоги до обраної теми
28. Що таке робоча гіпотеза
29. Вимоги до робочої гіпотези
30. Мета наукового дослідження
31. Завдання наукового дослідження
32. Об'єкт наукового дослідження
33. Предмет наукового дослідження
34. Методи наукового дослідження
35. Вступна частина наукової роботи
36. Вимоги до вступної частини наукової роботи
37. Суть і зміст основної частини НДР
38. Теоретичні та прикладні наукові дослідження
39. Структура вступної частини звіту по НДР
40. Структура основної частини звіту по НДР
41. Реферат, вимоги до реферату
42. Висновки, вимоги до висновків
43. Додатки, вимоги до додатків
44. Основні результати Вашої роботи
45. Наукова новизна результатів Вашої роботи
46. Практична цінність результатів Вашої роботи
47. Що таке бібліографічний огляд?
48. Способи правильного запису прочитаного
49. Аналітичний огляд літератури з теми дослідження
50. Способи аналітичного огляду літератури з теми дослідження
51. Об'єкти бібліографічного опису
52. Правила бібліографічного опису
53. Що таке наукова стаття?
54. Які її структурні частини?
55. Вимоги до наукової статті
56. Вимоги до оформлення статей, що подаються у науковий журнал
57. Що таке наукова доповідь?
58. Вимоги до підготовки наукової доповіді
59. Вимоги до змісту мультимедійної презентації
60. Вимоги до тексту, дизайну і ефективності використання презентації
61. Вимоги до рецензії
62. Етичні норми рецензування

VI. Шкала оцінювання

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перекладання

VII. Рекомендована література та Інтернет-ресурси

Методичне забезпечення курсу

1. Фесюк В.О. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2019. – 128 с.

Основна

1. Пілюшенко В.Л., Шкрабак І.В., Словенко Е.І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: Навч. посіб. К.: Лібра, 2004. 240 с.
2. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. К.: АБУ, 2002. 480 с.
3. Єріна А. М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. К.: Центр навч. літ., 2004. 212 с.
4. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
5. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. К.: Вища шк., 1997. 271 с.
6. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 124 с.
7. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. 206 с.

Додаткова

1. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник. К.:Лібра, 2003. 116 с.
2. Сидоренко В.К. Основи наукових досліджень. К.: 2000. РНКЦ «ДІНІТ», 2000. 259 с.
3. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області: колективна монографія. / за ред. В. О. Фесюка. К.: ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2016. 316 ст.
4. Фесюк В.О., Кривенюк С.В. Сучасний стан охорони земель у Волинській області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія.* 2020. №1 (випуск 48). С. 107-119.
5. Фесюк В.О., Білов А.С. Екологічні проблеми м. Дубно Рівненської області та шляхи їх вирішення. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій.* 2019. №16. С. 55-60.
6. Фесюк В.О., Кононюк В.П. Особливості сучасного стану ґрунтового покриву Повчанської височини. *Наукові записки СумДПУ імені А.С. Макаренка. Географічні науки.* 2018. Випуск 9. С. 48-56.
7. Фесюк В.О., Деркач Д.О. Оцінка ефективності реалізації заходів сталого розвитку у екологічній сфері Маневицького району Волинської області. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій.* 2018. № 15. С. 66-70.
8. Фесюк В.О., Демчук К.А. Екологічна складова сталого розвитку Локачинського району. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій.* 2018. № 15. С. 70-75.
9. Фесюк В.О., Харитонюк В.П. Особливості сучасного екологічного стану Ковельського району. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій.* 2018. № 15. С. 75-80.
10. Черней С.В., Фесюк В.О. Екологічна безпека м. Луцька та перспективи її підвищення. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія.* 2019. № 2(47). С. 138-146. DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.19.3.17>
11. Farina A. Ecology, Cognition and Landscape. Linking Natural and Social Systems. Springer, 2009. 173 p.
12. Farina A. Principles and methods in landscape ecology. Toward a science of landscape. Springer, 2006. 435 p.
13. Tress, B., Tress, G., Fry, G., Opdam, P. From Landscape Research to Landscape Planning: Aspects of Integration, Education and Application. *Wageningen UR Frontis series.* 2006. vol. 12). p. 14-35.

14. Turner M.G., Gardner R.H., O'Neill R.V. Landscape ecology in theory and practice. Pattern and process. Springer, 2001. 417 c.
15. Fesyuk V.O., Moroz A.I., Chyzhevskaya L.T., Karpiuk Z.K., Polianskyi S.V. Burned peatlands within the Volyn region: state, dynamics, threats, ways of further use. Journal of Geology, Geography and Geoecology. 2020. Vol. 29. №3. P. 483–494. DOI: 10.15421/112043